

Massale aanwezigheid Kleine vos

In de nazomer waren Kleine vossen en Gamma-uiltjes op veel plaatsen opvallend talrijk. Werd dit veroorzaakt door de warme zomer, het koude voorjaar of is er nog een andere reden? Kars Veling probeert dit probleem te ontrafelen.

Kars Veling

De Vlinderstichting werd eind augustus en begin september regelmatig gebeld met de mededeling: "Wat zeuren jullie nou dat het slecht gaat met de vlinders in Nederland! Ik heb nog nooit zoveel vlinders in de tuin gehad als dit jaar."

Bij nader doorvragen bleek dat ze enorme aantallen Kleine vossen (*Aglais urticae*) en

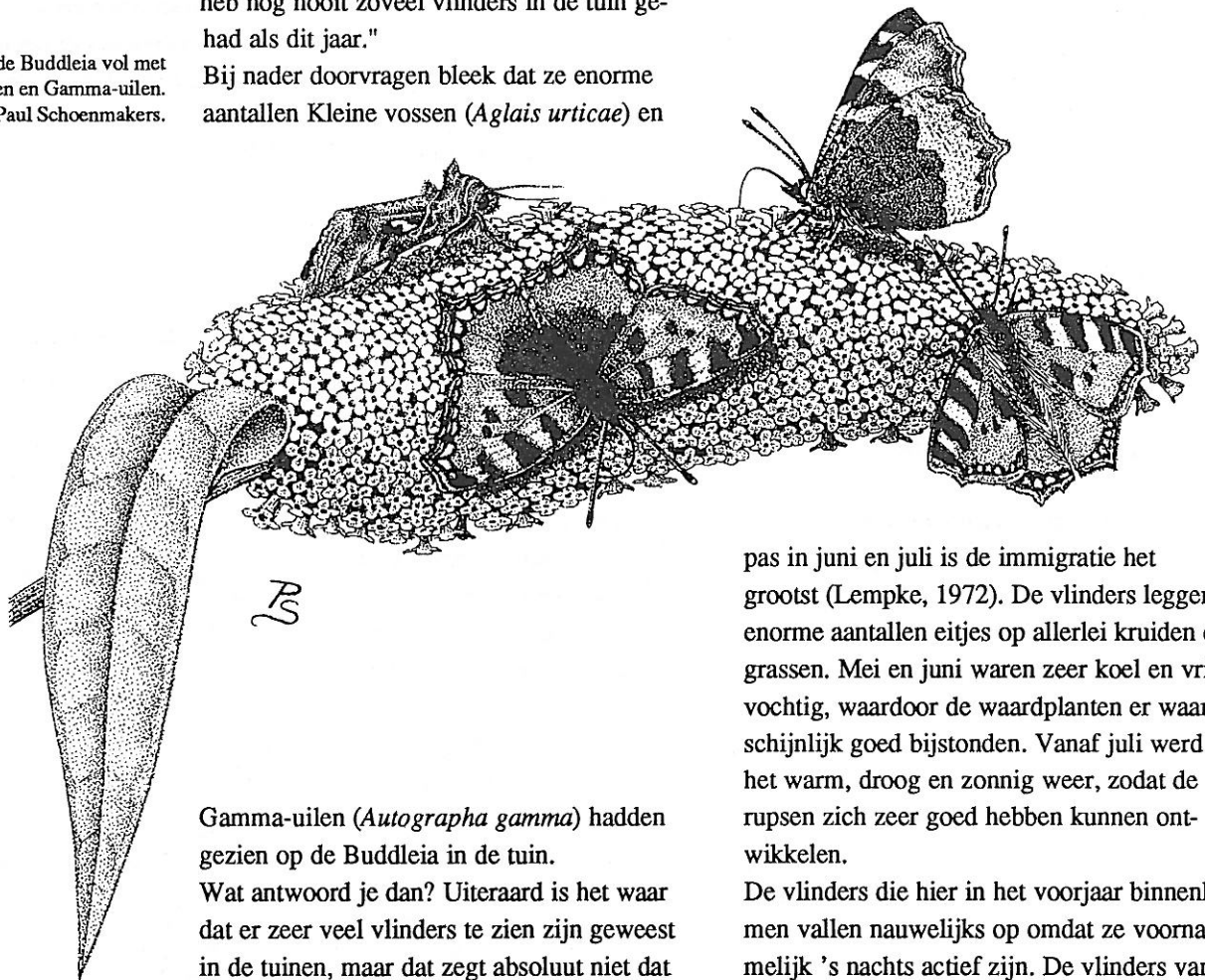
kunnen kilometers afleggen op zoek naar nectarbronnen. Als een plaats voor deze soorten ongeschikt wordt, kunnen ze gemakkelijk een andere, nog wel geschikte plaats bereiken.

Toch blijft de vraag natuurlijk waarom er dit jaar opeens zulke grote aantallen van deze soorten aanwezig waren.

GAMMA-UIL

De Gamma-uil is een trekvlinder, die ieder jaar uit Zuid-Europa ons land bereikt. De eerste komen hier al in april en mei aan, maar

Een pluim van de Buddleia vol met Kleine vossen en Gamma-uilten.
Tekening: Paul Schoenmakers.

Gamma-uilten (*Autographa gamma*) hadden gezien op de Buddleia in de tuin.

Wat antwoord je dan? Uiteraard is het waar dat er zeer veel vlinders te zien zijn geweest in de tuinen, maar dat zegt absoluut niet dat het goed gaat met de Nederlandse vlinders.

Kleine vos en Gamma-uil zijn heel makkelijke soorten, de 'kroeglopers' onder de vlinders. Daarmee bedoelen we dat ze te zien zijn op alle plaatsen waar maar nectar te vinden is. Het zijn zeer goede vliegers en ze

pas in juni en juli is de immigratie het grootst (Lempke, 1972). De vlinders leggen enorme aantallen eitjes op allerlei kruiden en grassen. Mei en juni waren zeer koel en vrij vochtig, waardoor de waardplanten er waarschijnlijk goed bijstonden. Vanaf juli werd het warm, droog en zonnig weer, zodat de rupsen zich zeer goed hebben kunnen ontwikkelen.

De vlinders die hier in het voorjaar binnenkomen vallen nauwelijks op omdat ze voornamelijk 's nachts actief zijn. De vlinders van de zomergeneratie daarentegen vliegen ook overdag en hebben een grote nectarbehoefte. In tuinen kunnen soms honderden exemplaren aanwezig zijn en in heideterreinen vele duizenden. Tijdens veldwerk in Oirschot namen we per pol Struikheide soms 20 - 30 Gamma-uiltjes waar. Als je dat omrekent

en Gamma-uil in 1991

naar totalen in dit gebied dan kom je al gauw op honderdduizenden vlinders.

KLEINE VOS

Voor de Kleine vos geldt ook dat het koude voorjaar zeker niet negatief gewerkt heeft. De brandnetels waren, door het vochtige voorjaar, zeer voedselrijk en de rupsen die in juli aanwezig waren hebben zich massaal kunnen ontwikkelen. Het is ook mogelijk dat door het koele vochtige weer in mei en juni de sluipwesp die parasiteert op de rupsen van de Kleine vos sterk in aantal is afgenomen (willen mensen die hier ervaringen mee hebben dit even laten weten?).

OVERIGE SOORTEN

Niet alle vlinders hadden in 1991 een goed jaar. Vooral de soorten met een eerste generatie in mei, lijken zeer kleine zomergeneraties te hebben gehad. De vlinders hebben in

mei nauwelijks de mogelijkheid gehad om hun eitjes af te zetten en veel vrouwtjes zullen zijn gestorven met nog veel eitjes in hun lichaam. De Kleine vuurvlinder, het Hooibeestje en het Landkaartje zijn in de zomer, voor zover we nu kunnen bekijken, slechts in lage aantallen waargenomen.

Ook de rupsen hebben waarschijnlijk sterk van het weer in mei en juni te lijden gehad. De ontwikkeling is sterk vertraagd. Het Icarusblauwtje kwam - zo lijkt het - weken later dan normaal.

Om echt een goed overzicht te krijgen, moeten we wachten op alle medewerkers in het land die hun waarnemingen aan De Vlinderstichting doorgeven. We zouden dan ook iedereen willen vragen om de waarnemingen voor 1 december van dit jaar op te sturen.

Literatuur

Lempke, B.J., 1972. De Nederlandse Trekvlinders. Thieme - Zutphen.

SUMMARY

Large numbers of *Aglaia urticae* and *Autographa gamma* were reported in The Netherlands in late summer 1991.

To a large extent this was due to the cold, wet spring, in which food plants could develop well, followed by a warm, dry summer.

Other butterfly species decreased because of the seasonal weather this year.

